

Ivan Sztyepanovics Galkin**75 éves**

Ez év szeptemberében ünnepelte 75. születésnapját Ivan Sztyepanovics Galkin, a mari nyelvészet kiemelkedő alakja. Nagyívű életpályájának első állomása Petrozavodszk volt, itt végzett 1953-ban finnugor szakos diákként, majd utána Tartuba került, hogy az Ariste-iskolában készüljön fel a tudományos életre. Fiatalon, 1958-ban kandidált, majd utána Joskar-Olában, a helyi akadémiai kutatóintézet nyelvészeti részlegén kapott állást, s ezzel párhuzamosan elkezdett tanítani a pedagógiai főiskolán is.

1960-ban kinevezték a kutatóintézet vezetőjének, e minőségében huszonkét éven át dolgozott; közben – 1968-as nagydoktori védését és 1970-es professzori kinevezését követően – megszervezte, és 1972–75 között vezette is az egyetemen a mari filológiai tanszéket. 1996 óta emeritus professzorként oktat az egyetemen.

Galkin professzor tudományos teljesítményét részletesen nagyon nehéz lenne bemutatni, hiszen közel 200 publikációt jegyez. Az alábbiakban tematikus csoportosításban igyekszem képet adni arról a szerteágazó tudományos érdeklődésről, melynek eredményeképpen megszületett ez a hatalmas életmű.

A fiatalon, 1958-ban megvédett kandidátusi disszertációja az igeképzéssel foglalkozott (*Суффиксальное образование глаголов в современном марийском языке*). Galkint emellett az igei kategória sok más titka foglalkoztatta, első könyve (*Залог в марийском языке*¹, 1958. 52 l.) mellett számos cikke tanúskodik erről, pl. *Из истории марийского спряжения*. In: *ESA V*. Tallinn, 1958: 274–285; *К вопросу о происхождении сложных глаголообразовательных суффиксов в марийском языке*. In: *Уч. зап. МГПИ*. 16. 1958: 61–76; *К вопросу о возникновении двух типов спряжения в марийском языке*. In: *Вопросы финно-угорского языкознания*. М–Л., 1962: 165–177; *Финно-угорское и нефинно-угорское в системе глагольных времен марийского языка*. In: *CIFU-4/3*. Budapest, 1975: 383–386 stb. – Mindemellett számos cikket írt a mari esetrendszeréről, ill. a számnevek és a névmások kérdéseiről is.

---

¹ Egyszerűsítési okok miatt ahol nem jelzem külön a kiadás helyét, azok az opuszok Joskar-Olában jelentek meg.

Az ünnepelt az 1960-as években kezdett el a mari nyelv történeti morfológiájával foglalkozni, munkájának eredménye a máig megkerülhetetlen kétkötetes mű, az *Историческая грамматика марийского языка. Морфология*. I, 1964. 204 l.; 2, 1966. 168 l.). Ez a téma vezetett a nagydoktori disszertációhoz: *Историческая морфология марийского языка* s. értekezését 1968-ban védte meg Tallinnban.

Galékin részt vett a *Современный марийский язык* (1961) c. összefoglaló munka írásában is: a névmásokkal és az igékkel foglalkozó fejezeteket jegyzi. Szeret etimológiai kérdésekkel is foglalkozni, erről a *Вопросы марийского языкознания* s. folyóiratbeli cikkei tanúskodnak. Érdekeltek a nyelvjárások fonetikai problémái is (*Особенности гармонии гласных в горном и северо-западном наречиях марийского языка и причины их возникновения*. In: CUFU-5/2. Turku, 1980: 17; *Особенности гармонии гласных в горном и северо-западном наречиях марийского языка и причины их возникновения*. In: *Вопросы марийской диалектологии* 1981: 31–43).

Galkin professzor egyik legjelentősebb tevékenységét a névtan területén fejti ki. Néhány éve jelent meg – munkatársával, Olga Voroncovával közösen készített – összefoglaló műve, Mariföld helyneveinek etimológiai szótára (*Топонимика Республики Марии Эл. Историко-этимологический анализ*, 2002. 424 l.). Ugyancsak népszerűek korábbi könyvei is, e köteteket a mari névtan iránt érdeklődők nagy haszonnal forgathatják (*Кто и почему так назвал? Рассказ о географических названиях Марийского края*, 1991. 158 l.; *Тайны марийской топонимики*, 1985. 96 l.; *Марий ономастика. Краеведлан польши*, 2000. 104 l.). Az utóbb említett könyv a névtan terminológiai kérdései mellett foglalkozik a mari hely- és személynévek rendszerével és bemutatja azok etimológiai rétegeit. A szerző külön kitér a *mari* és a *cseremis* etnominák eredetére is. Az ünnepelt a monográfiák mellett számos névtani tárgyú cikket is jegyez: foglalkozott a névtannak az őshaza lokalizálásában betöltött szerepével (*О прародине мари по данным языка и топонимики*. In: *Узловые проблемы современного финно-угроведения: Материалы I Всероссийской научной конференции финно-угроведов*, 1995: 304–306); a köztársaság névrétegeivel (*Древнейшие пласты марийской топонимики*. In: *Вопросы марийской ономастики VI*, 1987: 5–24; *Об угорских элементах в топонимии Республики Марий Эл*. In: *Финноугроведение*, 1997: 94–95); rendszertani osztályozással (*Основные типы топонимов на территории Марийской АССР*. In: *Вопросы финно-угорской ономастики*. Ижевск, 1989: 33–48); víznevekkel (*Марийские географические термины, связанные с обозначением истока и устья реки*. In: *Прибалтийско-финское языкознание*. Петрозаводск,

2003: 80–85) és személynevekkel (*Русские фамилии марийского происхождения*. In: *Вопросы марийской ономастики IV*, 1983: 5–17) egyaránt. Külön öröm számunkra, hogy a debreceni központtal működő névtani együttműködés, az *Onomastica Uralica* kiadványsorozatát is megtisztelte írásával (*Mari Bibliography*. In: *Onomastica Uralica* 1b. Debrecen–Helsinki, 2002: 247–256, O. Voroncovával közösen).

Galkin elévülhetetlen érdemeket szerzett a szótárírás terén is: aktívan részt vett a mari értelmező nagyszótár szerkesztési munkálataiban is (*Словарь марийского языка* 1990–2004), társszerzője a turkui sorozatban megjelent mari–finn szótárnak (*Марла–финнла мутер* 1992) és a helyesírási szótárnak is (*Марий орфографий мутер* 1972, 1992).

Érdeklik a nyelvek közötti kapcsolatokat is, foglalkozott az orosz, permi és mongol hatással is (*Некоторые вопросы контактирования языков*. In: *СФУ* 13 [1977]: 107–110; *О некоторых явлениях русско–марийского языкового взаимодействия*. In: *Вопросы истории и диалектологии марийского языка*, 1979: 102–112; *К вопросу о монголизмах в марийском языке*. In: *Вопросы грамматики и лексикологии*, 1980: 119–127; *О марийско–пермских лексических параллелях*. In: *Вопросы марийской ономастики IX*, 2001: 3–17).

Galkin több évtizedet töltött – és aktívan tölt ma is – a felsőoktatásban, természetes tehát, hogy tankönyveket, oktatási segédkönyveket is találunk bibliográfiájában: J. N. Musztajevvel közösen írt finnugor nyelvészeti tankönyvet (*Финно-угроведенийын негызше. Тунилтыш ужаш. Фонетика*, 1980. 135 l.; *Финно-угроведенийын негызше. Морфология. Синтаксис. Лексика*, 1984. 122 l.), L. I. Barcevával pedig a mai mari lexikológiáról írt (*Кызытсе марий Йылме. Лексикология*, 2003. 184 l.).

Galkin professzor tevékenységét nem csak a tudományos publikációk mennyiségével és minőségével lehet lemérni, hanem a fiatalabb generációkhoz való viszonyával is: a professzor a finnugor nyelvészeti doktori iskola aktív tagja, s vezetésével több aspiráns védte meg kandidátusi disszertációját. Jelen írás szerzőjének külön öröme szolgál, hogy I. Sz. Galkin aktívan részt vesz az *Onomastica Uralica* névtani együttműködésben is; a program debreceni tagjai nevében kívánok ezúton is jó egészséget és töretlen munkakedvet az ünnepeltnek!

MATCSÁK SÁNDOR